

Ю. В. Свішевський,
аспірант, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-6073-8699>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.4.244

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ СИСТЕМИ ЗАКУПІВЕЛЬ ПІД ЧАС МЕРЕЖЕВОГО КОНТРОЛЮ

Iu. Svishevskiy,
Postgraduate student, V.N. Karazin Kharkiv National University

USE OF ELECTRONIC PROCUREMENT SYSTEM DURING NET CONTROL

Дослідження здійснює комплексний аналіз дисфункцій у сфері публічних закупівель, що виникають унаслідок масштабного застосування процедур поза межами електронної системи закупівель (ЕСЗ). Встановлено, що майже 90% закупівель відбуваються поза електронним середовищем, що суперечить базовим принципам прозорості, відкритості даних та мережевого контролю, які становлять фундамент сучасної моделі державного фінансового контролю. Попри те, що частка очікуваної вартості таких закупівель становить близько 35%, їхній загальний обсяг еквівалентний приблизно 300 млрд грн щорічних витрат публічних фінансів, що формує значні ризики неефективного, непрозорого та неконтрольованого використання бюджетних ресурсів. Виявлено систематичний характер обходу ЕСЗ, який істотно знижує превентивний потенціал моніторингу процедур закупівель та стримує розвиток методології державного фінансового контролю, зокрема інструментів мережевого контролю. Отримані результати підкреслюють необхідність посилення інституційних механізмів регулювання та повної ліквідації можливостей здійснення публічних закупівель поза ЕСЗ як ключової умови підвищення прозорості, підзвітності та ефективності управління публічними фінансами.

This study provides an expanded conceptual and empirical investigation into the systemic distortions that have emerged within the domain of public procurement and evaluates their implications for the integrity, resilience, and effectiveness of public finance governance. Public procurement constitutes a foundational mechanism for the allocation of substantial volumes of public finance, and its institutional performance directly shapes the transparency of financial flows, the competitive functioning of markets, and the quality of publicly funded goods, works, and services. Within this analytical framework, particular emphasis is placed on the electronic procurement system as the core digital infrastructure enabling net control, real-time data accessibility, algorithmic traceability, and continuous analytical oversight. The study demonstrates that the persistence of opportunities to conduct procurement outside the electronic procurement system represents a structural vulnerability that undermines transparency, weakens accountability, and generates significant risks of inefficient, opaque, and uncontrolled use of public finance. Empirical evidence reveals that nearly 90% of

procurement procedures occur outside the electronic environment, representing approximately 35% of expected value and amounting to nearly 300 billion UAH annually, thereby indicating a systematic deviation from the principles of openness and legality. This recurrent pattern substantially diminishes the preventive capacity of monitoring as an instrument of state financial control and constrains the development of net control methodologies due to the erosion of the control object base. The findings highlight a profound institutional imbalance within the architecture of public procurement and substantiate the need for comprehensive regulatory, technological, and methodological reforms aimed at eliminating the possibility of conducting procurement outside the electronic procurement system. Ensuring full digital traceability, strengthening accountability mechanisms, and enhancing the methodological coherence of state financial control are identified as essential prerequisites for improving the efficiency, integrity, and sustainability of public finance governance.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, електронна система закупівель, мережевий контроль, публічні закупівлі, публічні фінанси.

Key words: electronic procurement system, net control, state financial control, public procurement, public finance.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сфера публічних закупівель є однією з ключових складових системи управління державними фінансами, адже саме через неї здійснюється розподіл значної частини бюджетних ресурсів. Її ефективність безпосередньо впливає на прозорість фінансових потоків, конкурентність економічного середовища та якість товарів, робіт і послуг, що фінансуються за рахунок державних коштів.

У цьому контексті особливого значення набуває моніторинг процедур закупівель, який виступає інструментом систематичного спостереження за дотриманням законодавства та принципів добросовісної конкуренції. Моніторинг не обмежується фіксацією фактів порушень, а передбачає їх аналітичне осмислення: виявлення причин виникнення, оцінку ефективності реагування уповноважених органів та розробку превентивних заходів. Невід'ємним елементом у цього процесу є — Електронна система закупівель, яка виступає інструмент мережевого контролю. Через те, що створює умови для відкритості даних, їхньої доступності для широкого кола учасників та оперативного аналізу у режимі реального часу. Інформація, оприлюднена в електронній системі, стає базою для моніторингу процедур закупівель, дозволяючи виявляти ознаки порушень, оцінювати ризики та формувати доказову основу для прийняття управлінських рішень.

Проте проблема полягає у існуванні можливостей на здійснення закупівель поза межами електронної системи, що підриває принципи прозорості та створює значні ризики нераціонального використання бюджетних ресурсів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Формування концептуально-методологічного підґрунтя цього дослідження у сфері публічних закупівель, управління публічними фінансами та сучасних механізмів державного фінансового контролю ґрунтується на всебічному опрацюванні наукових джерел, що репрезентують різні підходи до регулювання та вдосконалення відповідних процесів. У межах такого аналізу особливе значення мають як фундаментальні теоретичні праці, так і прикладні дослідження, спрямовані на підвищення прозорості, ефективності та підзвітності у використанні бюджетних ресурсів, а також на модернізацію інструментарію контролю у публічному секторі. Значний науковий інтерес становлять напрацювання вітчизняних і зарубіжних дослідників, які зробили вагомий внесок у розвиток сучасних концепцій моніторингу, оцінювання та оптимізації процедур закупівель. До таких авторів, зокрема, належать: Liubov Petyk, Sofiia Kozachok, Viktoriia Semianuk — досліджується системи Prozorro Risk Indicators та DOZORRO AI, як автоматизований моніторинг, у публічних закупівлях [1]; Глущенко, О., Дячек, О., Бабаєв, В., Громов, С. — обрали проблематикою цифрові технології управління публічними фінансами [2]; Здирко Н. — хронологія становлення та розвитку контрольованого процесу у сфері публічних закупівель [3], Хмельков А. — удосконалюючи структуру методу державного фінансового контролю, пропонує використання Мережевого контролю (Net Control) як прийом контролю для практики державного фінансового контролю [10].

Таблиця 1. Факти здійснення закупівель поза межами електронної системи

Рік	Аналіз РП			
	Кількість публічних закупівель (од)	Питома вага (%)	Загальна очікувана вартість (млрд грн)	Питома вага (%)
2016	-	-	-	-
2017	-	-	-	-
2018	-	-	-	-
2019	-	-	-	-
2020	-	-	-	-
2021	-	83,30	-	-
2022	-	92,63	-	-
2023	3173120	92,32	314,68	36,91
2024	2971278	89,72	302,66	32,21
Усього:	6144398	-	617,34	-

Джерело: сформовано на основі [8].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є посилення інституційної спроможності державного фінансового контролю, під час моніторингу процедур закупівель, шляхом інтеграції сучасних цифрових технологій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Практика державного фінансового контролю за публічними фінансами, під час процедури публічних закупівель, засвідчує, що ця предметна сфера контролю залишається вразливою до порушень, зловживань та корупційних ризиків.

А від так продовжує привертати увагу дослідників.

Представлена робота є продовженням дослідження яке Автор розпочав у попередніх працях [9], у тому числі за питанням пов'язаним з моніторингом процедур публічних закупівель. В межах якого було встановлено фактори негативного впливу, що полягають у невідповідності у суб'єктів контролю між власним, законодавчо визначеним, арсеналом методів контролю з повноваженнями наділеними відповідно до законодавства про публічні закупівлі.

Як було вище визначено, предметом цього дослідження є — вивчення та аналіз існування негативних можливостей на здійснення закупівель поза межами електронної системи ("електронна система закупівель" — інформаційно-телекомунікаційна система, яка має комплексну систему захисту інформації з підтвердженою відповідністю згідно із Законом України "Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах", що забезпечує проведення закупівель, створення, розміщення, оприлюднення, обмін інформацією і документами в електронному вигляді, до складу якої входять веб-портал Уповноваженого органу, авторизовані електронні майданчики, між якими забезпечено автоматичний обмін інформацією та документами;" [7] (далі — ЕСЗ)).

У разі, якщо за результатом наукового пошуку, буде встановлено факти та навіть їх систематичне з'явлення, стосовно здійснення закупівель поза межами ЕСЗ, то це вже буде мати наслідки і у сфері забезпечення контрольованого використання публічних фінансів. Яка має відповідні прийоми контролю та різновиди методів контролю притаманних для контролю за публічними фінан-

сами під час публічних закупівель: Моніторинг процедури закупівлі через Мережевий контроль. У цьому випадку причинно-наслідковий зв'язок полягає у тому, що обов'язково виникне питання — наскільки моніторинг процедур публічних закупівель ("моніторинг процедури закупівлі — аналіз дотримання замовником законодавства у сфері публічних закупівель під час проведення процедури закупівлі, укладення договору про закупівлю та протягом його дії з метою запобігання порушенням законодавства у сфері публічних закупівель" [7]) залишається дієвим превентивним заходом (який здійснюється виключно завдяки прийомам Мережевого контролю (Net Control)) [10], державного фінансового контролю, через те, що він відбувається безпосередньо в електронній системі закупівель [7; 4].

Зауважим, що сам механізм процедури моніторингу публічних закупівель, зокрема і застосування автоматичних індикаторів ризиків не належить до пошукових цілей цієї праці.

Продовжимо за предметом дослідження пошук.

Відповідно до Закону України "Про публічні закупівлі" на Мінекономіки покладено обов'язок щороку готувати та подавати до 1 квітня року, що настає за звітним бюджетним роком, щорічний звіт про функціонування системи публічних закупівель (далі — Звіт Уповноваженого органу). Такий звіт подається зокрема і до Рахункової палати. Останнім таким документом який і оприлюднено і подано до Рахункової палати є щорічний Звіт, що містить аналіз функціонування системи публічних закупівель та узагальнену інформацію про результати контролю у сфері закупівель за 2024 рік. [5]. При цьому, Уповноважений орган з моменту набуття чинності Закону України "Про публічні закупівлі" у 2016 році, виконує пряму вимогу цього закону — "Щорічний звіт оприлюднюється Уповноваженим органом на своєму офіційному веб-сайті;" [7], у доступі за період 2016—2024 року (за 2025 рік звіт очікується лише 01 квітня 2026 року) [5].

У підґрунтя цього дослідження, за нормою зазначеного законодавства, будемо використовувати інформацію отриману за джерелом — від інституції яка має повноваження і на контроль за публічними закупівлями і на контроль за Уповноваженим органом.

Рахункова палата щорічно, з набрання чинності Закону України "Про публічні закупівлі" у 2016 році, здійснює захід державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) — аналіз, відносно такого предмету контролю як публічні закупівлі та об'єкту контролю як Міністерство економіки України. Аналізуються саме Звіти Уповноваженого органу, що містять аналіз функціонування системи публічних закупівель та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель. Результати документуються у відповідному звіті (далі — Аналіз РП). Рахункова палата оприлюднює на своєму офіційному сайті Аналізи РП за період 2015—2024 роки [8].

Це є ґрунтовним прикладом, чому в цій праці, під час наукового пошуку, нам достатньо зосередити свою увагу лише на одному суб'єкті державного фінансового контролю та не будемо використовувати звітність об'єкта контролю — Звіти Уповноваженого органу (зокрема і задля уникнення дублювання даних).

Наведена характеристика діяльності суб'єкта державного фінансового контролю відносно публічних закупівель, дозволяє вважати що цього обсягу дослідницького матеріалу повністю достатньо до цілей нашої дослідження та ґрунтовних висновків за ним.

Фокусом нашої у ваги у Аналізах РП за вказаний період стануть факти можливостей здійснення закупівель поза межами електронної системи (Табл. 1).

Незважаючи на те, що вже перша редакція Закону України "Про публічні закупівлі" містила вимогу щодо використання ЕСЗ: "Замовник здійснює процедури закупівлі, передбачені частиною першою цієї статті, шляхом використання електронної системи закупівель." [7]. Фактично використання ЕСЗ та відстеження цього процесу у звітах вказаних інституцій, почалося з внесення постановою Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 № 723 "Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2020 р. № 822 і від 28 лютого 2022 р. № 169" [6], якою запроваджено обов'язковість використання ЕСЗ шляхом застосування електронного каталогу. Встановлені передумови спричинили модифікацію формату звітності як у Звітах Уповноваженого органу, так і в Аналізах РП. Саме зазначений фактор визначає логіку інтерпретації результатів, представлених у Таблиці 1.

Наведені та проілюстровані дані є підґрунтям, щоб вважати, що проведений аналіз підтверджує існування негативних можливостей на здійснення закупівель поза межами електронної системи, встановлені системою державного фінансового контролю.

Таким чином, ми маємо змогу перейти до наступного кроку дослідження — побудови висновків.

ВИСНОВКИ

Мету дослідження досягнуто, а окреслену предметну сферу ґрунтовно проаналізовано. Результатом маємо, наступне.

Встановлено факти здійснення закупівель поза межами ЕСЗ та навіть зафіксовано їх систематичний прояс, що свідчить про наявність певної закономірності.

Аналіз наявних даних засвідчує критичний дисбаланс у структурі публічних закупівель. Зокрема, встановлено, що майже 90% процедур здійснюються поза

межами електронної системи закупівель (ЕСЗ), що свідчить про значне відхилення від принципів відкритості та прозорості, задекларованих у чинній нормативно-правовій базі.

Попри те, що частка очікуваної вартості таких закупівель у середньому становить близько 35%, цей показник не нівелює загальної критичності ситуації. Висока концентрація закупівель поза ЕСЗ формує суттєві ризики для ефективності використання бюджетних ресурсів, знижує рівень конкурентності та ускладнює здійснення належного моніторингу.

Особливої уваги потребує той факт, що вказані пропорції відповідають орієнтовно 300 мільярдам гривень публічних фінансів, які щорічно витрачаються поза повноцінним Мережевим контролем (Net Control). Такий масштаб фінансових потоків у сегменті з обмеженим рівнем підзвітності створює передумови для виникнення корупційних ризиків, неефективного планування та порушення принципів раціонального управління державними ресурсами.

Відповідно, ми також отримали підґрунтя вважати, що моніторинг процедур публічних закупівель, не є настільки дієвим превентивним заходом як очікувалось. Його ефективність знижена за одним показником — на 90 відсотків, за іншим — на 35 відсотків.

Окрім фінансових наслідків, є також і наслідки на методологію державного фінансового контролю, а саме на прийоми контролю, зокрема — Мережевий контроль (Net Control). Втрата щорічно декілька мільйонів об'єктної бази з практики контролю, на нашу думку зупиняє швидкість розвитку таких прийомів.

Отримані результати вказують на необхідність розроблення рекомендацій щодо підвищення прозорості та оптимізації механізмів публічних закупівель, де такою рекомендацією може бути тільки одне — інституції контролю та регулювання сфери публічних закупівель повинні докласти всіх зусиль унеможливити здійснення публічних закупівель за межами електронної системи закупівель у подальшому.

Література:

- Liubov Petyk, Sofiia Kozachok, Viktoriia Semianyk. Use of artificial intelligence in risk analysis in public procurement. *Economics. Finances. Law*. 2025. № 11. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2025.11.11>
- Глушенко, О., Хмельков, А., Дячек, О., Бабаев, В., Громов, С. (2024). Цифрові технології управління публічними фінансами: податковий аспект. *Ефективна економіка*, № 3. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.11>
- Здирко Н. Г. Публічні закупівлі в Україні: історичний аспект становлення та розвитку. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 48. Ч. 3. С. 139—146. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.48-90>
- Методика визначення автоматичних індикаторів ризиків: Наказ Міністерства фінансів України від 27 вересня 2024 року № 476. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1474-24#n10> (дата звернення: 26.01.2026).
- Міністерство економіки України. (2016-2025). Щорічні звіти сфери публічних закупівель. URL: <https://>

/me.gov.ua/Documents/List/ca5d0012-c7f9-4750-b1f8-cf5550ecb270?lang=uk-UA&tag=Zviti&pageNumber=1 (дата звернення: 09.01.2026).

6. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 вересня 2020 р. № 822 і від 28 лютого 2022 р. № 169: постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 № 723 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723-2022-p#Text> (дата звернення: 20.01.2026).

7. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (дата звернення: 20.01.2026).

8. Рахункова палата України. (2016-2025). Звіти. URL: <https://rp.gov.ua/FinControl/FinReports/> (дата звернення: 28.01.2026).

9. Свішевський, Ю. (2026). Оцінка результативності механізмів, спрямованих на забезпечення контрольованого та ефективного використання публічних фінансів у системі публічних закупівель. Ефективна економіка № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.-2026.1.112>

10. Хмельков, А. (2024). Розвідка на основі відкритих джерел та штучний інтелект в практиці державного фінансового контролю. Соціальна економіка, (68), 212-226. DOI: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2024-68-20>

References:

1. Petyk, L. Kozachok, S. and Semianyk, V. (2025), "Use of artificial intelligence in risk analysis in public procurement", Economics. Finances. Law, vol. 11. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2025.11.11>

2. Hluschenko, O., Khmel'kov, A., Diachek, O., Babayev, V. and Hromov, S. (2024), "Fiscal aspects of digital technologies for public finance management", Efektyvna ekonomika, vol. 3. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.11>

3. Zdyrko, N. H. (2019), "Public procurement in Ukraine: a historical aspect of its formation and development", Prychornomors'ki ekonomichni studii, vol. 48, no. 3, pp. 139—146. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.48-90>

4. Ministry of Finance of Ukraine (2024), Order "Methodology for Determining Automatic Risk Indicators", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1474-24#n10> (Accessed 26.01.2026).

5. Ministry of Economy of Ukraine (2026), "Annual reports in the field of public procurement 2016-2025", available at: <https://me.gov.ua/Documents/List/ca5d0012-c7f9-4750-b1f8-cf5550ecb270?lang=uk-UA&tag=Zviti&pageNumber=1> (Accessed 09.01.2026).

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022), Resolution "On amendments to the resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 14, 2020 No. 822 and dated February 28, 2022 No. 169", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723-2022-p#Text> (Accessed 20.01.2026).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "About public procurement", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19> (Accessed 20.01.2026).

8. Accounting Chamber of Ukraine (2026), "Reports for 2016—2025", available at: <https://rp.gov.ua/FinControl/FinReports/> (Accessed 28.01.2026).

9. Svishevskiy, Yu. (2026), "Assessment of the effectiveness of mechanisms aiming to ensuring controlled and efficient use of public finances in the public procurement system", Efektyvna ekonomika, vol. 1 DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.1.112>

10. Khmel'kov, A. (2024), "Open source intelligence and artificial intelligence in the practice of state financial control", Sotsial'na ekonomika, vol. (68), pp. 212—226. DOI: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2024-68-20>

Отримано редакцією журналу / Received: 02.02.26

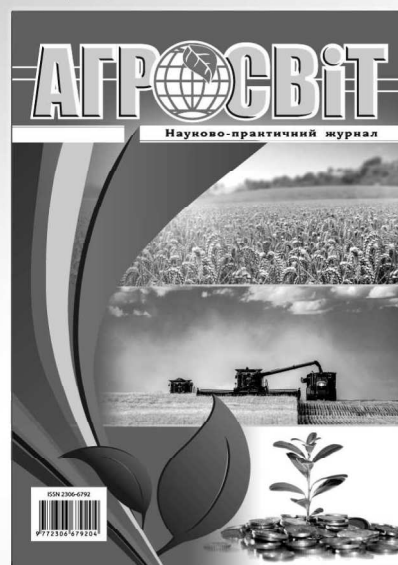
Процеженовано / Revised: 06.02.26

Схвалено до друку / Accepted: 17.02.26

АГРОСВІТ

<https://nayka.com.ua>

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

**Журнал включено до переліку
наукових фахових видань України
з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)**

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292